SELMÂN-I FÂRİSÎ (radıyallahü anh)

Eshâb-ı kiramın büyüklerinden ve meşhûrlarından. Silsilet-üz-Zeheb diye bilinen “Altın silsilenin” (Büyük veliler silsilesinin) ikinci halkası. Aslen İranlı olup, İsfehan yakınında bir köyde doğup, büyüdü. Gençliğinde mecûsî iken, hıristiyan rahibleriyle tanışıp, mecûsîliği terk etti. Kiliseye girip hıristiyan oldu. Çok ilim öğrenip âlim oldu. Sonra da uzun yıllar değişik yerlerde kaldı. Nihâyet Medine’ye gelip Peygamberimiz (aleyhisselâm) hicret edince maksadına kavuşup müslüman oldu ve Ehl-i beytten sayıldı. Müslüman olmadan önce, ismi Mabeh idi. Müslüman olunca, Peygamberimiz (aleyhisselâm), O’na Selmân ismini verdi. İranlı olduğu için de Fârisî denildiğinden ismi Selmân-ı Fârisî olarak meşhûr oldu. Nesebi ise; Mabeh bin Buzanşâh bin Mursilân bin Behbudah bin Firûz’dur. Lakabı Selmân-ül-Hayr, künyesi ise Ebû Abdullah’tır.

Ebü’l-Ferec (radıyallahü anh) buyurdu ki: Abdullah İbn-i Abbâs’ın (radıyallahü anh) yanında idim. Bana Selmân-ı Fârisî’nin bir gün hayatını şöyle anlattı:

Selmân dedi ki: “Ben Fâris (İran)’ın, İsfehan şehrinin Cey köyündenim. Babam köyün en zengini olup, arazîmiz ve malımız çoktu. Ben babamın tek çocuğu idim. Beni herkesten çok severdi. Bunun için beni kız gibi yetiştirdi. Evden çıkmama izin vermezdi. Babam mecûsî (ateşperest) olduğu için mecûsîliği de bana evde tam bir şekilde öğretti. Evde devamlı bir ateş yanar biz ona tapar secde ederdik. Babamın malı ve mülkü çok olduğu için beni bir ara dışarıya çıkardı ve dedi ki: “Yavrum ben öldüğüm zaman bu malların sahibi sen olacaksın, onun için git mallarını ve arazilerini tanı.” Ben de “peki” deyip bahçelerimizi dolaştım. Bir gün tarlalara bakmaya gittiğimde bir hıristiyan kilisesine rastladım. Onların seslerini işittim. Gidip baktım ki, içerde ibâdet ediyorlar. Ben daha önce öyle bir şey görmediğim için çok hayret ettim. Zira bizlerin ibâdeti bir miktar ateş yakar ve ona secde ederdik. Fakat onlar görünmeyen bir Allah’a ibâdet ediyorlardı ve kendi kendime dedim ki, vallahi bunların dîni haktır ve bizimki batıldır. Onun için akşama kadar onları seyrettim. Tarlalarımıza gitmedim, akşam oldu. Onlara dedim ki: “Bu dînin aslı nerededir?” bana, “Bu dînin aslı Şam’dadır” dediler. “Peki dedim ben de Şam’a gitsem beni de bu dine kabûl ederler mi?” “Evet kabûl ederler” dediler. “Sizlerden yakında Şam’a gidecek kimseler var mıdır?” diye sordum “Bir müddet sonra bir kervanımız Şam’a gidecektir, diye cevap verdiler. (İsfehan’daki bu Hıristiyanlar, İsfehân’a Şam’dan gelmişlerdi ve sayıları da az idi.)

Ben bunlarla meşgûl olurken vakit geç oldu. Babam benim dönmediğimi görünce, beni aramak için adam göndermiş. Beni aramışlar bulamamışlar ve bulamadıklarını babama söylemişler. Tam bu sırada, ben de eve döndüm. Babam “Bu zamana kadar nerede kaldın. Seni aramadığımız yer kalmadı” dedi. Ben de “Babacığım ben bu gün tarlaları dolaşmak için yola çıktım fakat yolda karşıma bir nasrânî kilisesi çıktı. Ben de içeri girdim, baktım ki; görmedikleri ve herşeye hâkim ve kadir olan bir Allah’a îmân ediyorlar. Onların ibâdetlerine şaşdım kaldım. Akşama kadar onları seyrettim. Anladım ki onların dîni haktır.” dedim. Babam “Ey oğlum sen yanlış düşünüyorsun senin babalarının ve dedelerinin dîni, onların dîninden daha doğrudur. Onların dîni bozuktur. Sakın onlara aldanma, inanma” dedi. Ben de “Hayır babacığım onların dîni bizimkinden daha hayırlıdır ve onların dîni haktır. Bizimki (ateşperestlik) ise bâtıldır.” Babam buna çok kızdı ve beni el ve ayaklarımdan bağlayıp eve hapsetti. Ben daha önce kilisede hıristiyan rahiblere; bu dînin aslının nerede olduğunu sormuştum. Onlar da Şam’da olduğunu söylemişlerdi. Ben evde hapis iken devamlı Şam’a gidecek olan kervanı beklerdim. Nihâyet hıristiyan rahibler Şam’a gidecek kervanı hazırlamışlardı. Bunu haber alınca beni bağlayan iplerimi çözüp kaçtım ve kervanın bulunduğu kiliseye gittim. Buralarda duramayacağımı anlattım. O kervanla beraber Şam’a gittim. Şam’da hıristiyan dîninin en büyük âlimini sordum. Bana bir âlimi tarif ettiler. Onun yanına gittim. Ona durumu anlattım. Onun yanında kalmak istediğimi ona hizmet edeceğimi söyleyip, Ondan bana nasrânîliği öğretmesini Allahü teâlâyı tanıtmasını rica ettim. O da kabûl etti. Ben de Ona hizmet etmeye kilisenin işlerini yapmaya başladım. O da bana dîni öğretmeye başladı. Fakat sonradan Onun kötü kimse olduğunu anladım. Çünkü hıristiyanların fakîrlere vermesi için getirdikleri sadaka altın ve gümüşleri kendine alır, fakîrlere vermezdi. Böylece şahsına yedi küp altın ve gümüş biriktirdi. Fakat bunu benden başka kimse bilmezdi. Bir müddet sonra o âlim vefât etti. Nasrânîler onu defn etmek için toplandılar. Onlara “Neden buna bu kadar hürmet ediyorsunuz, o hürmete layık bir insan değildir.” dedim. “Sen bunu nereden çıkarıyorsun” dediler ve bana inanmadılar. Ben de biriktirdiği altınların yerini bildiğim için onlara gösterdim. Nasrânîler yedi küp altını ve gümüşü çıkardılar ve “Bu, defne ve techîze lâyık bir kimse değildir dediler ve bir yere atıp üzerini taşla kapattılar. Sonra onun yerine başka bir âlim geçti. Çok âlim zâhid bir kimse idi. Dünyaya hiç ehemmiyet vermezdi. Âhirete tâlib bir kimse olup, hep âhıret için çalışıyordu. Gece-gündüz hep ibâdet ederdi. Onu çok sevdim ve uzun zaman yanında kaldım. Onun ve kilisenin hizmetini yapar ve de onunla ibâdet ederdim. Vefât zamanı geldi ve ona “Ey benim efendim uzun zamandan beri yanınızdayım ve sizi çok sevdim. Çünkü sen

Allahü teâlânın emirlerine itaat ediyorsun ve men ettiklerinden kaçıyorsun. Sen vefât ettiğin zaman ben ne yapayım. Bana ne tavsiye edersin" diye sordum. Bana "Oğlum Şam'da insanları ıslâh edecek bir kimse yok. Kime gitsen seni ifsâd ederler. Fakat Musul'da bir zât vardır. Ona gitmeni tavsiye ederim" dedi. "Ben de peki efendim" dedim. O zât vefât edince Şam'dan Musul'a gittim. Onun tarif ettiği zâtı buldum. Başımdan geçenleri anlattım. Beni hizmetine kabûl etti. O da diğer zât gibi çok kıymetli zahid âbid bir kimse idi. Onun vefât zamanı aynı soruları ona da sordum. O da bana Nusaybin'de bir zâtı tavsiye etti. O vefât ettikten sonra ben de derhal Nusaybin'e gittim. Bahsedilen kimseyi bulup yanında kalmak istediğimi söyledim. İsteğimi kabûl etti ve bir müddet de O'nun hizmetinde kaldım. Bu zât da vefât etmek üzere iken, beni başka birine göndermesini söyledim. Bu sefer bana Amuriye'deki bir Rum şehrinde bulunan başka bir kimseyi tarif etti. Vefâtından sonra da oraya gittim. Tarif edilen bu son şahsı da bulup, hizmetine girdim. Uzun bir zaman da O'nun yanında kaldım. Artık O'nun da vefâtı yaklaşmıştı. O'na da beni birine havale etmesini rica edince, vallahi şimdi böyle bir kimse bilmiyorum. Fakat âhir zaman Peygamberinin gelmesi yaklaştı. O Arablar arasından çıkacak, vatanından hicret edip, taşlık içinde hurması çok bir şehre yerleşecek. Alâmetleri şunlardır: Hediyeyi kabûl eder, sadakayı kabûl etmez, iki omuzu arasında nübüvvet mührü vardır, diyerek alâmetlerini saydı. Yanında bulunduğum son zât da vefât edince, O'nun tavsiyesi üzerine, Arab diyarına gitmeye hazırlandım.

Ben Amuriye'de çalışıp, bir kaç öküz ile bir miktar koyun sahibi olmuştum. Benî Kelb kabilesinden bir kâfile Arap beldesine gitmek üzere idi. Onlara dedim ki, bu sığırlar ve koyunlar sizin olsun, beni Arap vilâyetine götürün. Kabûl edip beni kâfilelerine aldılar. Vâdiy-ül-Kura denilen yere gelince bana ihânet edip, köledir diyerek beni bir yahûdiye sattılar. Yahûdinin bulunduğu yerde hurma bahçeleri gördüm. Âhir zaman Peygamberinin hicret edeceği yer herhalde burasıdır diye düşündüm. Fakat kalbim oraya ısınmadı. Bir müddet yahûdinin hizmetinde kaldım. Sonra beni köle olarak amcasının oğluna sattı. O da alıp Medine'ye getirdi. Medine'ye varınca, sanki bu beldeyi önceden görmüş gibiydim, öylesine ısındım. Artık günlerim Medine'de geçiyor, beni satın alan yahûdinin bağında bahçesinde çalışıp, ona hizmetçilik yapıyordum. Bir taraftan da asıl maksadıma kavuşma arzusuyla bekliyordum.

> Bir gün beni satın alan yahûdinin bahçesinde bir hurma ağacı üzerinde çalışıyordum. Sahibim, yanında biri ile bir ağaç altında oturup konuşmakta idi. Bir ara dediler ki, Evs ve Hazrec kabileleri helak olsunlar. Mekke'den

bir kimse geldi. Peygamber olduğunu söylüyor. Ben bu sözleri işitince kendimden geçip az kalsın ağaçtan yere düşüyordum. Hemen aşağı inip, O şahsa ne diyorsun? dedim. Sahibim bana bir tokat vurdu ve “Senin nene lâzım ki soruyorsun sen işine bak” dedi. O gün akşam olunca bir miktar hurma alıp, hemen Kûba’ya vardım. Resûlullah’ın (aleyhisselâm) yanına girip “Sen sâlih bir kimsesin yanında fakîrler vardır. Bu hurmaları sadaka getirdim” dedim. Resûlullah (aleyhisselâm) yanında bulunan Eshâba “Geliniz hurma yiyiniz” buyurdu. Onlar da yediler. Kendisi asla yemedi. Kendi kendime işte bir alâmet budur. Sadaka kabûl etmiyor dedim. Eve dönüp bir miktar hurma daha alıp, Resûlullaha (aleyhisselâm) getirdim. Bu hediyedir dedim. Bu defa yanındaki Eshâb ile birlikte yediler. İşte ikinci alamet budur dedim. Götürdüğüm hurma yirmibeş tane kadar idi. Halbuki yenen hurma çekirdekleri bin kadardı. Resûlullahın (aleyhisselâm) mucizesiyle hurma artmıştı. Kendi kendime bir alameti daha gördüm dedim. Resûlullahın (aleyhisselâm) yanına ikinci defa varışımda bir cenâze defn ediyorlardı. Nübüvvet mührünü görmeyi arzu ettiğim için yanına yaklaştım. Benim muradımı anlayıp, gömleğini kaldırdı. Mübârek sırtı açılınca Nübüvvet mührünü görür görmez varıp öptüm ve ağladım. O anda Kelime-i şehâdeti söyleyerek müslüman oldum. Sonra da Resûlullah’a (aleyhisselâm) uzun yıllardan beri başımdan geçen hâdiseleri bir bir anlattım. Halime teaccüb edip, bunu Eshâb-ı kirama da anlatmamı emir buyurdu. Eshâb-ı kiram toplandı, ben de başımdan geçenleri bir bir anlattım..”

Selmân-ı Fârisî îmân ettiği zaman Arap lisanını bilmediği için tercüman istemişti. Gelen yahûdi tercüman, Selmân-ı Fârisî’nin Peygamberimizi (aleyhisselâm) meth etmesini aksi şekilde söylüyordu. O esnada Cebrâil (aleyhisselâm) gelip Selmân’ın sözlerini doğru olarak Resûlullaha (aleyhisselâm) bildirdi. Durumu yahûdi anlayınca, Kelime-i şehâdet getirerek müslüman oldu.

Selmân-ı Fârisî müslüman olduktan sonra, köleliği bir müddet daha devam etti. Peygamberimizin (aleyhisselâm), “Kendini kölelikten kurtar yâ Selmân!” buyurması üzerine sahibine gidip, âzâd olmak istediğini söyledi. Buna zorla râzı olan yahûdi, üçyüz hurma fidanı dikerek yetiştirip ve hurma verir hâle getirmesi ve kırk rukye altın (o zamanki ölçüye göre bir miktar altın) vermesi şartıyla kabûl etti.

Bunu Resûlullaha haber verdi. Resûlullah (aleyhisselâm) Eshâbına; “Kardeşinize yardım ediniz” buyurdu. Onun için üçyüz hurma fidanı topladılar. Resûlullah (aleyhisselâm) “Bunların çukurlarını hazır edip, tamam olunca bana haber ver” buyurdu. Çukurları hazırlayıp, haber verince Resûlullah (aleyhisselâm) teşrîf edip, kendi eliyle o fidanları dikti. Bir tanesini de Hazreti Ömer dikmişti. Hazreti Ömer’in diktiği hâriç, hepsi, Allahü teâlânın izni ile, o sene hurma verdi. O bir taneyi de söküp, kendi mübârek eli ile yeniden dikti ve diktiği anda hurma verdi. Bundan sonra Ehl-i suffâ arasına katıldı.

Buyurdular ki: Bir gün bir zât beni arıyor ve “Selmân-ı Fârisî’yi Mükâtib-i fakîr (Efendisi ile hürriyetine kavuşmak için belli miktarda anlaşan köle) nerededir” diye soruyordu. Beni buldu ve elindeki yumurta büyüklüğündeki altını verdi. Bunu alıp Peygamberimize (aleyhisselâm) gittim ve durumu arz ettim.

Resûlullah (aleyhisselâm) altını tekrar Selmân-ı Fârisî’ye verip, “Bu altını al borcunu öde” buyurdu. Selmân-ı Fârisî, “Yâ Resûlallah bu altın yahûdinin istediği ağırlıkta değil” deyince, Resûlullah (aleyhisselâm) o altını alıp, mübârek dilinin üzerine sürdü. “Al bunu! Allahü teâlâ bununla senin borcunu eda eder.” buyurdu. Selmân-ı Fârisî, “Allah hakkı için o altını tarttım, tam istenilen miktarda geldi. Götürüp onu da sahibime verdim. Böylece kölelikten kurtuldum” dedi.

Uzak diyarlardan geldiği için Eshâb-ı kiramdan biriyle kardeşlik kurması emir buyurulunca, Hazreti Ebû Derda ile kardeş oldu. Hendek savaşından itibâren bütün gazâlara katıldı. Bedir ve Uhud savaşından sonra, Medine üzerine üçüncü defa yürüyen müşriklere karşı nasıl bir savunma yapılması gerektiği istişâre ediliyordu. Bütün müşriklerin birleşerek hücum ettiği bu savaşta Selmân-ı Fârisî, Resûlullaha (aleyhisselâm) hendek kazmak sûretiyle savunma yapmayı söyledi. O’nun bu teklifi kabûl edilip, hendek kazıldı. Bu sebeple bu savaşa, Hendek Savaşı denildi. Selmân-ı Fârisî, içlerinde Amr bin Avf, Huzeyfe bin Yemân, Nu’man bin Mukarrin ile Ensâr’dan altı kişinin bulunduğu bir grubla beraber bulunuyordu. Kendisi güçlü ve kuvvetli bir zât idi. Hendek kazma işinde gayet mahir ve becerikli idi. Yalnız başına on kişinin kazdığı yeri kazardı. Câbir bin Abdullah (radıyallahü anh): “Selmân’ın (radıyallahü anh) kendisine ayrılan beş arşın uzunluğunda, beş arşın derinliğinde yeri vaktinde kazıp bitirdiğini

gördüm.” buyurmuştur. Selmân’ın (radıyallahü anh) çalışmasına Kays bin Sa’sâ’nın gözü değmiş ve Selmân (radıyallahü anh) birdenbire yere yıkılmıştı. Eshâb-ı kiram hemen Resûlullah’a (aleyhisselâm) koşmuş ve ne yapmaları lâzım geldiğini sormuşlardı. Peygamberimiz (aleyhisselâm), “Kays bin Sa’sâ’ya gidin Selmân için bir kabta abdest alsın. Abdest suyu ile Selmân yıkansın. Su kabı Selmân’ın arkasından baş aşağı çevirilsin”buyurmuştur. Eshâb-ı kiram, Peygamberimizin (aleyhisselâm) buyurduğu gibi yapınca Selmân-ı Fârisî (radıyallahü anh) bulunduğu halden kurtulmuş, kendine gelmiş ve açılmıştı. Hendek savaşındaki gayret ve hizmetinden dolayı Selmân-ı Fârisî’ye Peygamberimiz (aleyhisselâm) “Selmân-ül-Hayr” (Hayırlı Selmân) buyurdu.

Selmân-ı Fârisî müslüman olup, kölelikten kurtulduktan sonra, geçimini sağlamak için ince hurma dallarından sepet örüp satarak geçimini temin ederdi. Kazancının bir kısmını da fakîrlere sadaka olarak dağıtırdı. Resûlullah’ın (aleyhisselâm) yakınlarından olup, bazı geceler huzûrunda bulunarak başbaşa saatlerce sohbetinde kalırdı. Eshâb-ı kiram tarafından da çok sevilip hürmet görürdü. Selmân-ı Fârisî (radıyallahü anh) dünyâya hiç rağbet etmezdi. Ayakta duramayacak hale gelinceye kadar namaz kılar, sonra bedeni yorulunca oturur dili ile zikr ederdi. Dili yorulduğu zaman da Allahü teâlânın yarattığı şeylerdeki hikmetleri düşünürdü ki, bu tefekkürü Peygamberimizin (aleyhisselâm) “Bir saat tefekkür bin sene ibâdetten hayırlıdır” buyurdukları tefekkürdü. Birazcık dinlenince “Ey nefsim sen iyi dinlendin. Şimdi kalk Allahü teâlâya ibâdet et.” Diline de “Ey lisânım, sende Allahü teâlânın zikrine başla” derdi. Müslüman olduktan sonra bütün ömrü boyunca akşamdan sabaha kadar böyle ibâdet etti. Hiç bir gece bu ibâdetleri kaçırmadı. Selmân-ı Fârisî (radıyallahü anh) zaten Eshâb-ı Suffe denilen ve Peygamberimizin (aleyhisselâm) bizzatihi kendilerini ilim öğrenmekle vazîfeli kıldıkları ve Peygamberimizden (aleyhisselâm) hazarda ve seferde bir an ayrılmayan kimselerdendi.

Kalbinde zerre kadar Allah ve Resûlullah aşkından başka birşey bulunmayan Selmân-ı Fârisî (radıyallahü anh), kendisine gelen bütün dünyâ malını Allah rızası için dağıtırdı. Elinde mal bulundurmazdı. Kında kabilesinden bir hanım ile evlenmişti. Evlendiği kadının evine girdiği zaman duvarlarına süs eşyalarının asılmış olduğunu gördü. Zinetli, süs örtülerin Kâ’be-i Muazzamaya yakışacağını söyledi ve eve girmedi. Kapının örtüsü

hariç bütün örtüler kaldırıldı. Eve girdiği zaman bir hayli mal gördü. “Bunlar kimin içindir” diye sordu. Dediler ki, “Senin ve hanımının malıdır. Buyurdu ki: “Resûlullah (aleyhisselâm) bana bunu tavsiye etmedi. Fakat bana bir yolcunun malından ve ihtiyâcından fazla bir şey bulundurmamamı tavsiye etti.” Biraz sonra bir hizmetçi gördü. “Bu hizmetçi kimin” diye sordu. “Senin ve ehlinindir (hanımınındır)” dediler. Buyurdu ki: “Halîlim (aleyhisselâm) bana bunu tavsiye etmedi ve evinde nikâhlı zevcenden başka kimse bulundurma, buyurdu. Eğer bulundurursam onlar kadınların yapması icabeden şeyleri (yalanı, geçimsizliği, dedikoduyu) yaparlar diye tavsiye etti.” Bunun üzerine hizmetçi kadını da gönderdi. Daha sonra hanımının yanına girdi ve ona “Sen bana emrettiğim şeylerde itaat edecek misin” diye sordu. Hanımı “Senin meclisine itaat etmek üzere oturdum.” Yani sana itaat etmek üzere geldim, evlendim dedi. Bunun üzerine Halîlim (aleyhisselâm) bana buyurdu ki,“Sen ehlinle Allahü teâlânın emirlerini yerine getirmek üzere bir araya gel” dedi. Bundan sonra namaz kılmaya kalktı ve ehline de namaz kılmasını emretti. Çok ibâdet edip gözyaşı döktü ve bereketli kılması için Allahü teâlâ’ya duâ etti. Selmân-ı Fârisî (radıyallahü anh) hanımı ile de gayet zâhidâne bir hayat sürdüler. Eshâb-ı Suffe içerisinde Resûlullah’ın (aleyhisselâm) önünde, İslâm ilimlerini öğreniyordu. Selmân (radıyallahü anh) senelerce fakîrlik ve kölelik içerisinde çektiği sıkıntıları, vahiy pınarının berrak sularından, kana kana içip gideriyordu. Ehl-i Suffe içerisinde Resûlullah’a (aleyhisselâm) en yakın olan Selmân-ı Fârisî (radıyallahü anh) idi. Hazreti Âişe buyuruyor ki: “Selmân-ı Fârisî geceleri uzun zaman Resûlullah (aleyhisselâm) ile beraber kalırdı ve sohbetinde bulunurdu. Neredeyse Resûlullah’ın yanında bizden fazla kalırdı. Peygamberimiz (aleyhisselâm) “Allahü teâlâ bana dört kişiyi sevdiğini bildirdi. Ve bu dört kişiyi sevmemi emretti. Bunlar: Hazreti Ali, Ebû Zerr-i Gıfârî, Mikdâd ve Selmân-ı Fârisî” buyurdular.

Hazreti Ebû Bekir devrinde Medine’den ve Hazreti Ebû Bekir’in sohbetinden bir an ayrılmayan Hazreti Selmân, Hazreti Ömer zamanında İran fethine katılmıştır. İslâm ordusunun büyük zaferlere kavuştuğu bu seferlerde Selmân-ı Fârisî’nin (radıyallahü anh) çok büyük hizmetleri olmuştur. İranlılar hakkında büyük malûmat sahibi idi. Çünkü kendisi İranlıydı. İranlıları kendi lisanlarıyla dine davet ediyor, onlara İslâmiyeti anlatıyordu. İranlılar savaşlarında fil kullanıyorlardı. Müslümanlar o zamana kadar fil görmedikleri için çok şaşırdılar. Hazreti Selmân fillerle nasıl çarpışılacağını ve nasıl

öldürüleceğini İslâm askerlerine gösterdi. İran'ın Medayin şehri alınınca, Onu Hazreti Ömer şehre vâli tayin etti. İlmi, basîreti, vazîfesindeki adâleti ve nezâketi ile Medayin halkı tarafından çok sevilip sayıldı. Böylece İslâmiyet orada süratle yayıldı.

Selmân-ı Fârisî (radıyallahü anh) Hazreti Ömer zamanında Medayin vâlisi iken otuzbin kişiye hutbe okuduğu zaman yanında da iki parçadan müteşekkil bir hırka vardı. Hırkasının bir parçasını namazlık olarak serer namaz kılar, diğer parçasını da giyerdi. Ondan başka hiçbir elbisesi yoktu. Vâli olduğu için kendisine maaş verildi. Maaşını aldığı zaman ondan hiçbir şey harcamaz hepsini fakîrlere dağıtırdı. Kendi el emeği ile geçinirdi. Topraktan tabak çanak yapar üç dirheme satardı. Onun bir dirhemi ile bir daha tabak yapmak için malzeme alır, bir dirhemini sadaka verir bir dirhemiyle de evinin ihtiyâcı olan şeyleri alırdı. Üzerinde damı (tavanı) bulunmayan basit bir evde yaşardı. Bir taraftan güneş gelince, duvarlardan güneş gelmeyen yere geçer, oraya güneş gelince güneş gelmeyen diğer tarafa geçerdi. Medayin'de vâli iken Şam'dan bir kimse geldi. Yanında bir çuval incir vardı. Selmân-ı Fârisî'yi (radıyallahü anh) tek bir hırka ile görünce işçi zannetti ve "Gel şunu taşı" dedi. Selmân (radıyallahü anh) çuvalı yüklendi ve yürümeye başladı. Selmân'ı (radıyallahü anh) tanıyanlar adama "Sen ne yapıyorsun bu vâlidir" dediler. Adam Selmân'a (radıyallahü anh) dönüp "Kusurumu bağışlayınız, sizi tanıyamadım. Çuvalı indirin" dedi. Selmân (radıyallahü anh) "Hayır niyet ettim gideceğin yere kadar götüreceğim" dedi ve adamın evine kadar götürdü. Selmân (radıyallahü anh) böylesine de tevâzu sahibi idi.

Çok sade bir hayat yaşayan Selmân-ı Fârisî, Hazreti Osman devrinde hastalandı. Bu sırada kendisini ziyârete gelen Sa'd bin Ebî Vakkas'a artık dünyâdan ayrılacağını ve bütün servetinin bir kâse (tas), bir leğen, bir kilim ve bir hasırdan ibâret olduğunu söyledi. Kendisini ziyârete gelen Eshâb-ı kiram nasîhat isteyince, onlara hasta olduğu halde devamlı nasîhatde bulunuyordu. Bu hastalığı neticesinde Medayin'de vefât etti. Vefât ettiğinde ikiyüzelli yaşında bulunuyordu 35 (m. 655).

Selmân-ı Fârisî, Peygamberimizden (aleyhisselâm) altmış civarında hadîs-i şerîf rivâyet etmiştir. Bunlardan otuz kadarında Buhârî ve Müslim ittifâk edip, kitaplarına almışlardır. İlim öğretmeyi çok severdi. Çok âlim yetiştirmiştir. Ebû Sa'îd el-Hudrî, İbn-i Abbâs Evs bin Mâlik, Onun talebeleri arasında idi. Ebû Hureyre ondan hadîs-i şerîf rivâyet etmiştir. Tabiînin büyüklerinden ve o zaman Medine'de Fukaha-i Seb'a

denilen, yedi büyük âlimden biri olan, Kâsım bin Muhammed de Selmân-ı Fârisî'nin talebelerindendir. O'nun derslerinde ve sohbetlerinde kemâle gelmiştir.

Selmân-ı Fârisî, Resûlullahın (aleyhisselâm) huzûrunda ve sohbetlerinde kemâle geldi. Zâhir ve batın ilimlerinde çok yüksek derecelere kavuştu. Eshâb-ı kiramın hepsi de böyle olmuştu. Fakat Resûlullahdan herkes, kendi kabiliyyeti ve kapasitesi kadar feyz alırdı. Hazreti Ebû Bekir'in kavuştuğu derecelere hiçbir Sahâbî kavuşamadı. Selmân-ı Fârisî (radıyallahü anh), Resûlullahdan (aleyhisselâm) sonra Hazreti Ebû Bekir'in sohbetinde ve hizmetinde de çok bulunarak, O'ndan da feyz aldı.

Hanımı anlatır: Vefâtına yakın bana: "Evde biraz misk olacak, onu suya koy ve başımın etrâfına saç, insan ve cin olmayan kimseler (melekler) yanıma geleceklerdir" dedi. Söylediği gibi yaptım. Dışarı çıktım. Odadan, "Esselâmü aleyke, ey Allah'ın velisi ve Resûlullahın arkadaşı" diyen bir ses duydum. İçeri girdiğimde rûhunu teslim etmişti. Yatağında uyuyor gibiydi.

Sa'îd bin Müsseyyeb, Abdullah bin Selâm'dan naklen anlatır: "Selmân-ı Fârisî bana: "Ey kardeşim hangimiz evvel vefât edersek, vefât eden kendini, hayatta olana göstersin" dedi, ben de bu mümkün müdür? dedim. "Evet, mümkündür. Çünkü mü'minin rûhu bedeninden ayrılınca, istediği yere gidebilir, kâfirin rûhu Siccinde habsedilmiştir" dedi. Selmân (radıyallahü anh) vefât etti. Birgün kaylûle yaparken (gün ortasında uyurken) Selmân'ın geldiğini gördüm. Selâm verdi. Selâmına cevap verdim. Yerini nasıl buldun diye sordum, "İyidir. Tevekkül et. Tevekkül ne iyi şeydir" dedi ve üç kere tekrarladı."

> Selmân-ı Fârisî'nin (radıyallahü anh) ilmi ile fazîleti pek çoktu. Her ilimde âlim idi. Hazreti Ali "Selmân-ı Fârisî evvelkilerin ve sonrakilerin ilmini öğrenmiş bitmez tükenmez bir denizdir" buyurmuşlardır. Resûlullaha (aleyhisselâm) sıdk ve muhabbeti sebebiyle Eshâb-ı kiramın seçkinleri arasına Resûlullah (aleyhisselâm) tarafından dahil edildi. Muhacirlerle Ensâr arasında, Muhacirlerden mi yoksa Ensârdan mı meselesinde ihtilaf çıkınca Peygamberimiz (aleyhisselâm), "Selmân bizdendir, ehl-i beyttendir" buyurdu. Hadîs-i şeriflerde buyuruldu ki:"Cennet üç kişiye müştaktır (Ya'nî şevkle onları beklemektedir) Aliyyül-Murtâza, Ammâr bin Yâser ve Selmân-ı Fârisî."

"Dört kişi fazîlette öne geçmiştir. Ben Arabları, Süheyl Rumları, Selmân Farsları, Bilâl Habeşîleri geçmişiz."

“Ey Selmân, hastanın duâsı kabûl olunur. Duâ et ve anlıyarak duâ yap! Sen duâ et, ben de âmin diyeyim!”

“Ey Selmân Kur’ân-ı kerîmi çok oku!”

Ebû Hureyre (radıyallahü anh) Onun iki kitabı da bildiğini söylemiştir. Bunlardan birisi İncîl, diğeri de Kur’ân-ı kerîmdir. Buyurdu ki:

“Mü’min, doktoru yanında olan hastaya benzer. Doktoru, ona yarayan ve yaramıyanı bilir. Hasta, kendine zararlı bir şeyi isterse, mâni’ olur ve yersen ölürsün der. Mü’minin hâli budur. O birçok şeyleri arzular, ama Allahü teâlâ mâni’ olur, tâ ölünceye kadar. Sonra Cennete gider.”

“Şaşılır şu kimseye ki, dünyâya hırsla sarılır, ama ölüm onu aramaktadır. Unutmuş ama unutulmuş değildir. Güler, ama bilmez ki, Rabbi ondan râzı mıdır, yoksa değil midir?”

“Üç şey beni hayrete düşürdü. Bunlar; ölüm kendisini yakalamak üzere olduğu halde, dünyalık peşinde olan kimselerin hâli, kendisi gaflete dalıp, kendini unuttuğu halde unutulmamış olup, hesaba çekilecek olan kimseler ve Rabbinin kendinden râzı olup, olmadığını bilmediği halde, ağız dolusu gülen kimselerin hâli.”

Gayet az yerdi. Bir sofrada kendisine daha ziyade yemesi için ısrar edilince Peygamberimizin (aleyhisselâm) kendisine; “İnsanların ahirette çok açlık çekecek olanları, dünyâda doyuncaya kadar yemek yiyenlerdir.” buyurduğunu haber verdi. Çok cömert olan Selmân (radıyallahü anh) günlük gelirinin çoğunu dağıtırdı ve el emeği ile geçinirdi. Fakîrleri dâima doyurur, onlarla beraber yerdi. Kendisi çok ihtiyâr olduğu hâlde kendi işini kendi görürdü. Bir şey taşırken elleri titrerdi. Halk etrâfına toplanır, eşyalarını biz taşıyalım derler, onlara; “Hayır yerine kadar kendim götüreceğim” derdi. Halbuki emrinde binlerce kişi vardı.

Buyurdular ki; “İlim çoktur fakat ömür kısadır. O hâlde önce dinde zarurî lâzım olan ilimleri öğren!” “Kalb ile bedenin hâli kör ve topal bir kimsenin hâli gibidir. Kör bir ağacın altına gider, fakat onda meyve olduğunu göremez. Topal, ağaçtaki meyveyi görür fakat alamaz. İlâhi ni’metleri kalb bilmeli, inanmalı, beden de onunla âmil olmalı ki âhıretteki sonsuz ni’metlere kavuşmak nasîb olsun.”

“Sizler mümkün olduğu kadar sabah çarşıya ilk çıkan ve akşam en son dönen olmayınız. Çünkü bu iki vakit şeytanların harp ettikleri zamanlardır.”

“Mü’minler de çok şeyler arzu ederler. Fakat Allahü teâlâ onlara faydalı olanları yaratır, zararlı olanları yaratmaz. Mü’minler bu şekilde vefât ederler. Ve Allahü teâlânın Cennetine girerler.”

“Bir kimse Allahü teâlâya açık günah işlerse; tevbesi açık, gizli olarak günah işlerse tevbesi gizli olur. Tevbe ettikten sonra: “Yâ Rabbi bu tevbe ile günahımı affet” diye duâ etsin.”

“Üç şey beni devamlı ağlatır: Birincisi, Resûlullah’ın (aleyhisselâm) vefâtı. Bu ayrılığa dayanamadım ve durmadan ağlıyorum. İkincisi, kabirden kalktığım zaman halim ne olur, onu bilmediğim için ağlıyorum. Üçüncüsü, Allahü teâlâ beni hesaba çektiği zaman Cennetlik miyim Cehennemlik miyim bilemiyorum. O zaman halim ne olur, bilemiyorum, onun için ağlıyorum.”

Selmân-ı Fârisî (radıyallahü anh) bir gün bir vesk (bir deve yükü=250 litre) nafaka satın aldı. Bir kimse onu gördü ve “Yâ Selmân bu kadar nafakayı ne yapacaksın. Bunu bitirecek kadar ömrün olduğunu biliyor musun?” diye sordu. Selmân (radıyallahü anh); “Nefis nafakasını aldığı zaman insan mutmain (rahat) olur. Ondan sonra nafaka ve başka bir şey düşünmeden Allahü teâlânın zikri ile meşgûl olabilir. İnsan nafakası tamam olunca, ibadetler de vesveselerden emîn olur.”

Selmân-ı Fârisî (radıyallahü anh) arkasından bir kimsenin yürüdüğünü gördüğü zaman, “Bu hâl, sizin için hayırlı, fakat benim için fenâdır” buyurur, hiç kimsenin arkasından yürümesini istemezdi.

“Bir zenginle arkadaş olduğun zaman, onun yanında dereceni düşürmek istemiyorsan kendisinden bir şey isteme. Çünkü istemek insanoğlunun yüzünde siyah bir lekedir. Verileni red eden kimse ise, verenin gözünde büyük ve ona karşı makamını korumuş olur.”

“Farzları tam yapmadığı halde, nafilelerle derecesini yükseltmeye çalışan kimsenin hâli, sermâyesi elinden çıktığı (iflas ettiği) hâlde kâr peşinde koşan bir tüccârın hâline benzer.”

“Mü’minin ölüm zamanında alnının terlemesi, gözleri yaşarıp, burun deliklerinin kabarması, Allahü teâlânın rahmetine nail olduğunun alâmetidir.”

> Kur’ân-ı kerîmi tilâvet eden bir kimseden Hicr suresindeki, “Şüphesiz ki o azgınların hepsine vadolunan yer; Cehennemdir.” âyetini işitince, feryâd etti ve başını iki eli arasına alıp, çıkıp gitti. Üç gün kendine gelemedi. Ne yaptığını dahi fark edemiyordu.

Medâyin’de iken Ebü’d-Derdâ’ya (radıyallahü anh) yazdığı mektûbta, “Hastaları tedâvi etmek için tebâbete başladığını öğrendim. Gerçek tabib isen nasîhata devam et. Çünkü sözün şifâdır. Yok eğer hakiki tabib değil isen Allah’dan kork, müslümanların kanına girme” buyurdu.

“Namaz bir ölçekdir. Kim dolu dolu ölçer, onu hakkıyla kılarsa, büyük ecir ve mükâfata kavuşur. Kim ki, eksik ölçerse (adabına uygun kılmazsa) Allahü teâlâ’nın buyurduğu Veyl’i (Cehennemi) hatırlasın”

Ebû Vail diyor ki: Bir arkadaşımla Selmân’ın (radıyallahü anh) ziyâretine gittim. Bize bir miktar arpa ekmeği ile biraz da tuz getirdi. Arkadaşım “Şu tuzun yanında biraz da sağter (kekik gibi bir ot) olsaydı” dedi. Bunun üzerine Selmân (radıyallahü anh) matarasını rehin vererek o otu aldı geldi. Yemeği bitirince arkadaşım, “Bize verdiği ni’mete kanâat ettiğimiz, Allahü teâlâ’ya hamd ederiz” dedi. Selmân (radıyallahü anh): “Eğer kanâat etseydin, benim matara rehin olmazdı” buyurdu.

“Eline geçmediği halde geçmiş gibi ni’metlere şükr edip râzı olan, eline geçmiş hükmündedir” buyurdu.

Kendisine hakaret edip, kötü sözler söyleyen birisine “Eğer ahirette günahlarım ağır, sevâblarım hafif gelirse; senin söylediğinden çok daha kötüyüm. Yok günahlarım hafif, sevâblarım ağır gelirse; senin sözlerinin bana bir zararı olmaz” diye cevap verdi.

“Dünyada Allah için tevâzu’ ediniz. Dünyada tevâzu’ sahibi olanları Allahü teâlâ kıyâmet günü yüceltir.”

“Cehennemin zulmeti ve azâbı, dünyâda iken insanların kendilerine ve başkalarına yaptıkları zulümdür.”

Kendisine niçin yeni güzel elbise giymiyorsun diyenlere buyurdu ki: “Kölenin güzel ve iyi elbise ile ne münâsebeti olabilir, âzâd olduğu (Cehennemden kurtulduğu) zaman hiç eskimeyecek ve çok güzel elbiseler kendisine giydirilecektir.”

Sa’d’a (radıyallahü anh), nasîhatında “Bir şeyi yapmaya niyet ettiğin zaman niyetinin, azminin üzerinde Allahü teâlâ’dan kork (haram ve günah olan bir şeye azmetme)” buyurdu.

> Selmân-ı Fârisî (radıyallahü anh) ölüm döşeğine yattığı vakit ağladı. Sebebini soranlara “Dünyadan ayrıldığım için ağlamıyorum. Ancak Resûl-i Ekrem (aleyhisselâm) “Dünyadan ayrılırken sermâyeniz bir yolcunun yol azığından fazla olmasın” buyurmuştu, işte buna ağlıyorum” dedi. Halbuki öldüğü vakit bıraktığı malın kıymeti on dirhem civarında idi.

Bir gün yanında misâfiri olduğu halde Medayinden çıkıp bir yere gidiyorlardı. Yolda karınları açıktı. Yiyecek bir şeyleri de yoktu. Orada geyikler vardı ve süvari atıyle dahi onlara yetişemezdi. Kuşlar vardı. Fakat avcılar onları vuramazlardı. Zira uzaktan hemen kaçarlardı. Selmân-ı Fârisî (radıyallahü anh) bir geyik ile bir kuşu yanına çağırdı. İkisi de yanlarına geldi. Onlara “Bu kimse benim misâfirimdir. Sizi ona ikram etmek istiyorum” buyurdu. Geyik ve kuş hiç itiraz etmediler. Onları kesip yediler. O zât bu işe çok hayret etti ve “Ey efendim geyik ve kuşu çağırdınız hiç kaçmadan yanınıza geldiler, ben buna hayret ettim” dedi. Selmân (radıyallahü anh) buyurdu ki: “Bunda hayret edilecek bir şey yok. Bir kimse Allahü teâlâ’ya itaat eder ve O’na hiç günah işlemezse, her şey ona itaat eder.”

“Allahü teâlâ mü’minin hastalığını ona keffâret yapar ve günahlarının affına sebeb olur. Fâsıkın hastalığı ise, sahibi tarafından bağlanan devenin hâli gibidir. Daha sonra salındığında niçin bağlandığını ve neden salındığını bilmez.”

Selmân-ı Fârisî’nin (radıyallahü anh), Peygamberimizden rivâyet ettiği hadîs-i şeriflerden ba’zıları şunlardır:

> “İnsanlar ilim öğrenip ameli terk ettikleri, dil ile sevişip kalbten düşmanlık besledikleri ve sıla-i rahmi (akraba ziyâretini) terk ettikleri zaman, Allah onlara lanet eder, kulaklarını sağır (hakîkati dinlemez), gözlerini kör (doğruyu göremez) eder.”
>
> “Allahü teâlâ’nın yüz rahmeti vardır. Bunlardan yalnız birini dünyâya indirdi. İnsan ve cin, kuş ve bütün hayvanlar, bu bir rahmetin tesiriyle

birbirine acır ve birbirlerine merhamet ederler. Diğer doksandokuz rahmeti âhirete bıraktı. Onlar ile de kullarına merhamet edecektir.”

“Muhakkak ki sizin Rabbiniz haya ve kerem sahibidir. Kulları, ellerini kaldırıp kendisinden birşey istedikleri zaman, onları boş çevirmekten haya eder.”

Selmân (radıyallahü anh) “Resûl-i Ekrem (aleyhisselâm), bizde olmayan şeyi misâfir için almak sûretiyle külfete girmememizi ve mevcûd ile yetinmemizi bizlere emretmiştir, demiştir.

“Dünya malından nasîbiniz, yolcunun azığı gibi olsun”

“Malıyla, Allahü teâlâ’ya itaat eden ve malının zekâtını veren mal sahibi, kıyâmet günü serveti ile beraber gelir. (Sırat köprüsünden geçerken) her ne zaman Sırat önüne dikilirse, malı, “geç geç, zira sen Allahü teâlâ’nın bende olan hakkını ödedin” der. Sonra da malındaki Allahü teâlâ’nın hakkını ödemeyen gelir. Malı yanında Sırat köprüsü önüne çıkınca, mal, “Yazık sana, neden Allahü teâlâ’nın bende olan hakkını ödemedin?” diye onunla alay eder durur. Tâki adam “Vay bana, ben ne yaptım” deyinceye kadar. Sıratı geçip Cennete kavuşamaz”

“Misâfir için külfete girmeyin; misâfir buna üzülür. Kim ki misâfiri küstürürse, Allahü teâlâ’yı küstürmüş olur. Allahü teâlâ’yı küstürene de Allahü teâlâ buğz eder.”

“Dünyada iyilik işleyenler, ahirette yaptıkları iyiliklere kavuşurlar.”

---

1) Sahih-i Buhârî cild-6, sh. 63
2) Müsned-i Ahmed bin Hanbel cild-5, sh. 351
3) El-İsâbe cild-2, sh. 62
4) El-İstiâb cild-2, sh. 56
5) Hilyet-ül-Evliyâ cild-1, sh. 185
6) Tabakât-ı İbni Sa’d cild-1, sh. 185, cild-4, sh. 75
7) İbn-i Hişâm cild-1, sh. 232
8) Şifâ-i şerîf cild-1, sh. 278
9) El-Kâmil fit-târîh cild-2, sh. 178
10) Câmi-ul-Kerâmât-il-evliyâ cild-1, sh. 84

11) Kâmûs-ül-A'lâm cild-4, sh. 2606
12) Tam İlmihâl Se'âdet-i Ebediyye sh. 1063
13) Eshâb-ı Kirâm sh. 391
14) Herkese Lâzım Olan Îmân sh. 315
15) Hadâik-ul-verdiyye sh. 15

www.ehlisunnetbuyukleri.com